

Jaargang 10, nr. 2, juni 2024

Bewoners maken visie Renkumse beekdalen

Stichting Renkums Beekdal heeft het initiatief genomen om een gebiedsvisie en uitvoeringsagenda te maken voor het gebied van de Renkumse Beekdalen. Deze visie gaat over de toekomst van natuur en landschap in het gebied van het Renkumse en het Heelsumse beekdal, inclusief het grotere stroomgebied van 12.000 hectare, dat de beken in deze dalen voorziet van water (de Spoelzandvlakte van Wolfheze). Het [rapport](#) is het resultaat van het 'Gebiedsproces Renkumse beekdalen', dat is georganiseerd door een samenwerkingsverband van 14 lokale organisaties onder de naam 'Veluws Gletsjerparadijs'. Dit samenwerkingsverband zet zich in voor behoud en verantwoorde ontwikkeling van landschap, natuur en milieu. Stichting Renkums Beekdal is de initiator en woordvoerder van dit samenwerkingsverband. Dit initiatief wil de betrokkenheid van burgers vergroten bij het behoud van landschap en natuur in hun leefomgeving. Tijdens het gebiedsproces 'Renkumse beekdalen' konden bijvoorbeeld bewoners van Renkum en omstreken in tien dialoogbijeenkomsten meedenken en -praten over de toekomst van hun natuurlijke leefomgeving. Het rapport besluit met een voorstel voor een concrete

uitvoeringsagenda en de uitnodiging aan de gemeenten Renkum, Ede en Wageningen, Waterschap Vallei en Veluwe, provincie Gelderland, terreineigenaren, ondernemers en betrokken bewoners en bezoekers om samen aan de slag te gaan.

Natuurlijke Heksenlaak

De Heksenlaak is een beek. Hij stroomt ten oosten van de Lochemse Berg bij Zwiiep. [Waterschap Rijn en IJssel herstelt de Heksenlaak](#) in natuurlijke staat. De beek is afhankelijk van uit de grond opborrelend water, kwelwater. Dit kwelwater heeft een bijzondere samenstelling. Het waterschap wil dit water langer in het gebied houden. Dat is goed voor de natuur en voor de landbouw in het gebied.

Het waterschap geeft aan: ‘We ontwikkelen nieuwe natuur en versterken bestaande natuur. We verleggen de beek Heksenlaak. En we maken de beek ondieper. Daarnaast leggen we een bos aan dat een groot deel van het jaar onder water staat. Dat noemen we een broekbos. Bij de oorsprong van de beek in het Rammelgoor zitten veel voedingsstoffen in de bodem. Hier graven we de bovenste laag van de bodem, met veel nitraat en fosfaat, af. Hier komt dan weer schoon en kalkrijk kwelwater boven de grond.

Als we water langer in het gebied houden worden natuur- en landbouwgronden minder gevoelig voor droogte. Ook zijn we zo beter voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering. Planten profiteren van dit bijzondere kwelwater’.

Het project is eind 2024 klaar.

Behalve de Heksenlaak pakt Rijn en IJssel ook het stuk van de Berkel tussen Almen en Lochem aan. Het stuk van de Berkel tussen Zutphen en Almen is al klaar. Bij Almen slingert de Berkel al weer door het landschap en we legden meerdere vistrappen aan. Ook richting Duitsland is de Berkel al een natuurlijke rivier met ruimte om er te wandelen en kanoën. Water Natuurlijk hoopt dat ook het deel tussen Borculo en Lochem natuurlijker wordt gemaakt, en dat dit lokaal niet stuk loopt op onwil om mee te werken.

Aanpak wateroverlast Breedeweg

Samen met de gemeente Berg en Dal en inwoners pakt waterschap Rivierenland [wateroverlast en verdroging in de kern Breedeweg](#) bij Groesbeek aan. Dit doet het waterschap met ongeveer 40 verschillende, grote en kleinere, maatregelen. Op zijn website heeft het waterschap dit met verschillende animaties toegelicht.

De nummers en bijbehorende kleuren in de kaart staan voor een 'stroombaan'. Stroombanen zijn natuurlijke dalen in het landschap. Deze staan normaal gesproken droog. Bij hevige neerslag stromen regenwater en modder vanaf de hellingen via deze dalen naar beneden. Dit kan wateroverlast veroorzaken in Breedeweg. Breedeweg heeft 7 stroombanen.

Door regenwater zoveel mogelijk op de hellingen op te vangen en vast te houden stroomt het minder door naar beneden. Hierdoor vermindert de wateroverlast in het dorp.

Water Natuurlijk juicht de aanpak van de wateroverlast in Breedeweg van harte toe. We hopen wel dat het niet blijft bij de aanleg van zo op het oog nogal fors uitgevallen technische maatregelen als het infiltratiebekken op de foto. We hopen dat het waterschap ook veel meer in overleg treedt met landbouwbedrijven bovenstrooms om het water langer vast te houden en in de bodem te laten infiltreren daar op waar het vandaan komt.

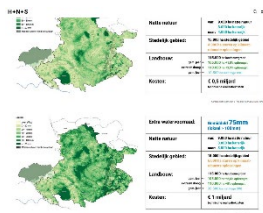
Brutalistisch vijzelgemaal Ede voorlopig veiliggesteld

In februari wees een lid van Water Natuurlijk op sociale media op een brutalistisch vijzelgemaal op het rioolwaterzuiveringsterrein in Ede. Het waterschap Vallei en Veluwe heeft hier plannen voor herontwikkeling. Dit betonnen post '65 bouwwerk leek tussen wal en schip te vallen. Door [snelle samenwerking tussen de Werkgroep Post '65 en Heemschut Gelderland](#) is het vijzelgemaal nu goed onder de aandacht gebracht. Het vijzelgemaal is voor nu voorbeschermd door de gemeente.

Rondom de plannen en de toekomst van het vijzelgemaal, dat zich bevindt in het Kees van Lohuizenpark, was veel onduidelijkheid. Heemschut Gelderland heeft daarom in februari bij de gemeente Ede aangedrongen op duidelijkheid. Ze deden ook het verzoek om het vijzelgemaal aan te wijzen als monument. De gemeente heeft daarop de aanwijspprocedure gestart. In de tussentijd is het gemaal voorbeschermd. Op social media was niets dan enthousiasme voor het brutalistische bouwwerk. Het Vijzelgemaal is ook als icoon opgenomen in de Post '65 inventarisatie van de gemeente Ede. Hierin wordt het als volgt omschreven:

"Na de Tweede Wereldoorlog krijgt vrijwel elk dorp in de gemeente Ede de beschikking over een eigen rioolwater-zuiveringsinstallatie (RwZi). Die bestaan doorgaans uit een gemaal, een bergingsbassin en een reeks tanks waar het afvalwater kan bezinken, beluchten en nabezinken. Het complex wordt gedomineerd door een twintig meter hoog gemaal met verdeeltoren. Dat robuuste bouwwerk van beton is opgebouwd uit geometrische vormen: een driehoek, rechthoek, trapezium, cilinder en kegel. Motoren bovenin het gemaal zetten schroefvormige vijzels in werking."

Water Natuurlijk is met Heemschut blij dat de gemeente in ieder geval al de waarde inziet van deze brutalistische topper. We hopen dat uiteindelijk ook het waterschap het vijzelgemaal omarmt als deel van haar geschiedenis en erfgoed.

Aanpak droogte Achterhoek: het watersysteem in balans

Uit eerdere verkenningen voor de Achterhoek en Liemers kwam naar voren dat de opgave voor de droogteproblematiek circa 100 mm extra water vasthouden betekent. [Deze verkenning](#) van bureau H+N+S richt zich op de vraag of en met welke maatregelen deze opgave aangepakt kan worden en welke effecten daar het gevolg van zijn.

Om de wateroverlast te beteugelen is het landschap van Achterhoek en Liemers de afgelopen eeuwen steeds verder ontwaterd. Als we niets doen zal de schade door droogte voor onder andere landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie toenemen. Alleen al voor landbouw is de schade voor een extreem droog jaar als 2018 becijferd op meer dan 200 miljoen euro. Door klimaatverandering gaan extreem droge jaren vaker voorkomen. Het watersysteem is steeds meer uit balans geraakt.

Door de klimaatverandering zullen de grondwaterstanden in de winter hoger worden dan nu, door de toenemende neerslag in de winter. Maar op 1 april (in het begin van het groeiseizoen) is deze verhoging van de grondwaterstand alweer grotendeels verdwenen. In de zomer zullen de grondwaterstanden door hogere temperaturen en langere perioden met geen/minder neerslag steeds lager worden. Hierdoor zal er meer kans op watertekorten (en droogteschade) optreden. De regen die wel valt, komt ook veel meer in piekbuien, waardoor water minder de kans krijgt te infiltreren in de bodem, en sneller afstroomt over het oppervlak. Het huidige systeem is ingericht om overtollige neerslag af te voeren, met toenemende droogteschade voor landbouw, natuur en (openbaar) groen tot gevolg. Als we het wateroverschot uit het winterhalfjaar willen benutten in het groeiseizoen dan zullen we het water langer vast moeten houden in het gebied.

Er zijn twee denklijnen verkend; een met wta beperktere maatregelen, en een met wat meer structurele maatregelen om de grondwaterstand te verhogen. In een klimaatrobuust watersysteem voor Achterhoek en Liemers zullen de landschappelijke verschillen tussen droge en natte gebieden toenemen. De hogere grondwaterstanden zorgen ervoor dat op het merendeel van de landbouwgronden de droogteschade afneemt maar in de winter en het voorjaar zullen de laagst gelegen percelen plas-dras worden, dan wel onder water staan, waardoor voor deze gebieden een ander gebruiksperspectief ontstaat. In het algemeen kan gesteld worden dat de condities voor de huidige natuurgebieden die afhankelijk zijn van hoge grondwaterstanden sterk in kwaliteit zullen verbeteren. Daarnaast ontstaan er ook nieuwe kansrijke locaties voor natuurontwikkeling. Het optimale maatregelenpakket moet altijd op een concreter schaalniveau (gebiedsspecifiek) worden uitgewerkt.

Versnelling natuurherstel langs de rivieren

Om de ecologische doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) te halen, zou Rijkswaterstaat Oost-Nederland alle natuurherstelprojecten moeten onderbrengen in lopende contracten met het bedrijfsleven voor onderhoud van de uiterwaarden en bij de komende dijkversterking Olst-Zwolle en Sterke Lekdijken. Dat [adviseert de Taskforce Deltatechnologie](#) aan Rijkswaterstaat Oost-Nederland.

Het schiet helaas namelijk niet op met dit natuurherstel. Het gaat om de aanleg van 20 kilometer nevengeulen langs de IJssel en Waal, 9,3 kilometer strangen, 11 kilometer beekmonding, 42 kilometer natuurvriendelijke rivieroever en 99 hectare verlaging van uiterwaarden. In totaal zijn het 44 projecten en 170 maatregelen langs de grote rivieren voor verbetering van de ecologische waterkwaliteit.

Veel van de plannen verkeren in de fase van ontwerp. Nog nergens zijn de benodigde vergunningen aangevraagd en afgegeven. Slechts voor 4 van de 44 projecten is een voorlopig ontwerp gereed. Volgens Rijkswaterstaat komt dat door een moeizame samenwerking met Staatsbosbeheer, op wiens gronden zich de meeste projecten afspelen. Vorig jaar stapte Staatsbosbeheer zelfs naar de bestuursrechter om een KRW-maatregel tegen te houden in het Zwarte Water. Daarnaast zijn op 2 plekken voorgenomen KRW-geulen geschrapt, omdat Staatsbosbeheer die in strijd vond met bestaande natuurwaarden in de uiterwaarden. Wat voor de natuurherstelprojecten ook vertragend werkt zijn de stikstofmaatregelen, de Natura 2000-regels en de omgang met afgegraven (deels vervuilde) grond. Bij de KRW-werkzaamheden komt 3,5 miljoen kubieke meter grond vrij, waar grotendeels nog geen bestemming voor is gevonden. Bovendien wil Rijkswaterstaat graag alle werkzaamheden emissieloos laten uitvoeren.

Het waterbouwkundig bedrijfsleven geeft het dringende advies aan Rijkswaterstaat om alle KRW-werkzaamheden zoveel mogelijk onder te brengen in de lopende onderhoudscontracten langs de IJssel en de Waal en in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (IJsselwerken en Sterke Lekdijken).

Ook krijgt Rijkswaterstaat het advies om met Staatsbosbeheer als grootste partner 'duidelijke afspraken te maken met de aannemers over het realiseren van projecten'.

Ook is er de oproep om het bestaande KRW-contract van Rijkswaterstaat met GROW tegen het licht te houden. GROW is de samenwerking van Arcadis, Antea Group, Bureau Waardenburg en HKV Lijn in Water. Deze bedrijven kregen in 2020 het contract met de opdracht tot de ontwikkeling van KRW-projecten in 44 uiterwaarden voor herstel van

riviernatuur. Voor het project was toen een bedrag begroot van 270 miljoen euro. Inmiddels dreigen de kosten op te lopen tot boven de 400 miljoen euro.

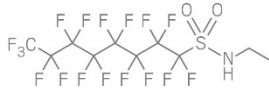
Waterkwaliteit bij ruimtelijke ontwikkelingen

De '[Handreiking weging van het waterbelang voor waterkwaliteit](#)' geeft waterbeheerders uitgangspunten en richtlijnen voor het waarborgen van de waterkwaliteit bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij is ook rekening gehouden met (toekomstige) effecten van klimaatverandering. Op veel plekken in Nederland voldoet de waterkwaliteit niet aan de doelen die daarvoor zijn gesteld. De verrichte inspanningen leiden vooral nog niet tot het gewenste resultaat. Bovendien zetten toenemende ruimtelijke druk (o.a. verstedelijking, industriële lozingen en recreatie) en klimaatverandering de waterkwaliteit verder onder druk. Het besef groeit dat onze huidige omgang met het watersysteem tegen zijn grenzen aanloopt, en dat het watersysteem mede bepalend zou moeten zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling in Nederland. In deze handreiking hebben de auteurs generieke uitgangspunten voor waterkwaliteit vertaald naar specifieke richtlijnen voor ontwerp, gebruik, en beheer & onderhoud van zowel het watersysteem als het maaiveld.

Provincie Utrecht wil waterkwaliteit verbeteren

Voor mens en milieu moet het grond- en oppervlaktewater van goede kwaliteit zijn. Daarom moeten alle EU-lidstaten in 2027 voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). De provincie Utrecht wil aan die richtlijn voldoen en heeft in kaart gebracht wat al gedaan wordt om de KRW te halen en waar nog extra stappen nodig zijn. Dat heeft geleid tot een eerste [provinciaal handelingsperspectief](#). Deze werkwijze wordt de komende jaren verder ontwikkeld. Het halen van de KRW komt dichterbij door vergunningen aan te scherpen en drinkwater te beschermen voor de toekomst. Maar ook door het verminderen van meststoffen in het water. De provincie Utrecht is niet als enige partij verantwoordelijk voor het halen van de doelen. Rijkswaterstaat en de Waterschappen zijn partners om de waterkwaliteit in Utrecht op orde te krijgen en te houden.

PFAS-handreikingen voor oppervlaktewater

Het RIVM heeft [drie handreikingen](#) gepubliceerd voor het gebruik van oppervlaktewater. Deze geven waterbeheerders in Nederland meer inzicht in de impact van PFAS op oppervlaktewater. Hiermee helpen ze de risico's van het gebruik van oppervlaktewater beter te bepalen. Er is een handreiking voor zwemwater, een voor moestuinirrigatie en een voor het eten van vis uit oppervlaktewater.

water met blauwe lucht erboven

De handreikingen zijn een praktische uitwerking van de kennisnotitie '[PFAS verontreinigingen: een overzicht van beschikbare risicobeoordelingsinstrumenten voor gebruiksfuncties van oppervlaktewater](#)'. Deze publiceerde het RIVM in februari dit jaar. Beide zijn gemaakt [in opdracht van het waterschap Rivierenland](#).

De handreiking over zwemwater krijgt op dit moment de meeste aandacht. Het is een praktische uitwerking waarmee waterbeheerders risico's kunnen beoordelen van blootstelling aan PFAS door zwemmen in open water.

De waterschappen maken zich zorgen over de aanwezigheid en verspreiding van PFAS in het milieu. Ze vinden het daarom niet alleen belangrijk om te weten hoe om te gaan met PFAS in het water, maar vinden het nog belangrijker dat water- en bodemverontreiniging door PFAS stopt. De Unie van Waterschappen dringt daarom aan op een Europees [totaalverbod op alle PFAS](#), zodat deze stoffen niet meer in het milieu terechtkomen. De meeste aanvullende [zuiveringstechnieken verwijderen bijna geen PFAS](#) uit afvalwater.

De PFAS-vervuiling beperkt zich niet langer tot bodem en oppervlaktewater, maar is inmiddels ook tot ons [grondwater doorgedrongen](#). Water Natuurlijk vindt dat de bescherming van ons leefmilieu meer tempo vraagt. We zijn dan ook verheugd dat milieuorganisaties [de Staat der Nederlanden hebben gedagvaardigd in verband met de schadelijke gevolgen van de wijdverbreide PFAS-vervuiling](#) in Nederland, wegens het nalaten van diens zorgplicht om de Nederlandse burgers en het milieu te beschermen tegen de schadelijke effecten van PFAS-vervuiling.

Water, het nieuwe stikstof?

Is het Nederlandse water echt het slechtste in Europa? Met de deadline van de Kaderrichtlijn Water in 2027 in zicht, groeit de bezorgdheid. Deze Europese milieuwetgeving, die toeziet op meer dan zevenhonderd waterlichamen in Nederland, onthult een verontrustende realiteit: bijna geen enkel Nederlands waterlichaam voldoet aan de Europese normen. Een 'stikstof-slot' lijkt in het verschiet te liggen.

Waarom staat het water in Nederland er zo slecht voor? Welke oplossingen zijn er? En hoe realistisch is de regelgeving? Via de link hieronder kunt u een aflevering bekijken van de [talkshow van Biodiversity X Finance](#), over de Kaderrichtlijn Water. Hierin wordt onderzocht wat De KRW gaat betekenen voor Nederland. Sprekers dit programma zijn onder anderen Johan Vollenbroek (MOB) en Jennifer Bloemberg-Issa (Lid DB van AGV). Een uur lang diepgang!

Word nú lid van Water Natuurlijk!

Ook voor een meer natuurlijk waterbeheer?

[Word nú lid van Water Natuurlijk!](#)

Agenda

Webinar STOWA CoP Beken en Rivieren 'Zoetwatergetijdennatuur herleeft in Noordwaard'

In dit webinar nemen Jos Koopman (Staatsbosbeheer) en Ruud Beringen (FLORON) ons mee naar de ontwikkelingen in de Noordwaard, een poldergebied dat grenst aan de Brabantse Biesbosch. Jos Koopman gaat dieper in op de maatregelen die in het gebied zijn genomen. Ruud Beringen gaat vervolgens in op de ontwikkeling van de vegetatie.

[Aanmelden.](#)

Online webinar, donderdag 13 juni, 16.00-17.00u

Nationaal congres klimaatadaptatie

De provincie Utrecht en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

organiseren op 17 juni 2024 in Nieuwegein het Nationaal congres
klimaatadaptatie. De centrale vraag op deze dag is: aanpassen aan het
veranderende klimaat, hoe doe je dat? [Aanmelden](#).

Nieuwegein, maandag 17 juni

Natuurlijk Water

Redactie:
Rienk Kuiper

Deze nieuwsbrief automatisch toegestuurd
krijgen kan [via deze link](#)

Bijdragen voor deze nieuwsbrief (ook van
niet-leden van Water Natuurlijk)
zijn van harte welkom!

Contact:
middennederland@waternatuurlijk.nl

Komt de nieuwsbrief in je spambox
terecht? Neem dan ons mailadres
middennederland@waternatuurlijk.nl op
in je adressenlijst.

Steun Water Natuurlijk
Doe mee en [word lid](#)

Water Natuurlijk is een bijzondere waterschapspartij.

We hebben geen politieke kleur.

Wat ons bindt is passie voor natuur, landschap, erfgoed, milieu, en recreatie in en om het water.

Wij zijn een landelijke vereniging voor en door inwoners.

We zijn in 2008 opgericht door onder andere Natuurmonumenten, De 12 Landschappen, Sportvisserij

Nederland en de 12 provinciale natuur en milieufederaties, Vogelbescherming, IVN en bond Heemschut. D66, Groen Links, VOLT en enkele groene lokale politieke partijen steunen Water Natuurlijk en doen daarom niet zelf mee aan de waterschapsverkiezingen.
U ontvangt deze mail als lid van Water Natuurlijk, omdat u actief bent in bovenstaande organisaties, of omdat we eerder contact met u hebben gehad.

This email was sent to griffie@gemhg.nl

[why did I get this?](#) [unsubscribe from this list](#) [update subscription preferences](#)

Water Natuurlijk Midden Nederland · Postbus 4142 · Apeldoorn, 7320 AC · Netherlands

